

NPH-NYTT

MEMLEMSBLAD FÖR FÖRENINGEN NORDISKA PAPPERSHISTORIKER
 BULLETIN OF THE ASSOCIATION OF SCANDINAVIAN PAPER HISTORIANS
 MITTEILUNGEN VON DEM VEREIN NORDISCHER PAPIERHISTORIKER

Arg. 14 1986

Nr 4

Redaktør: Gunnar Christie Wasberg, Drammensveien 42 N-0255 Oslo 2

Ansvarig utgivare: Jan Olof Rudén, S:t Eriksgatan 130 C 3 tr.
 S-113 43 Stockholm

 Årsavgift: SEK 60 for enkeltpersoner og hembygdsforeninger
 SEK 90 for institusjoner/firmaer
 innbetales på postgiro 85 60 71-6

Innhold

Post festum.

K.K.K.: IPH - 18 i Danmark. S. 65

K.K.K.: En ny bok om DANMARKS vattenmärker. S. 67

Bo Rudin: Ny biennial för papperskonst. S. 69

Ben Rugaas: Konserveringskongress i Wien. S. 71

Jan Olof Rudén: Här görs handgjort papper i Sverige i 1986. S. 73

Bo Rudin: Papperssymposium i Linköping. S. 75

Preliminært program for NPHs møte i Oslo juni 1987. S. 76

Regnskap 1985. S. 77

NPH-Nytt, Gamla Årganger. S. 78

Post festum.

Med IPH-kongressen i Kollekolle, utenfor København, 11.-14. august 1986, har den historiske papirforskning oppnådd sitt definitive gjennombrudd. Det kvalitative nivå viser i løpet av en liten menneskealder jevn stigning innen stadig nye sektorer av det vidstrakte emnekompleks. Riktignok må vi konstatere at pionergenerasjonen er i ferd med å gå bort. Begavede yngre forskere gjør seg imidlertid gjeldende og vekker interesse ganske særlig hvor det gjelder å bevare skriftmaterialet, selve essensen i verdenskulturen.

De store verdenskongresser innen omfattende fag, enten det gjelder historie eller teknologi, synes riktignok å ha utspilt sin hovedrolle i forskningsekspanjonen. Spesialiserte emner overtar, med mulighet til at deltagerne også kan lære hverandre å kjenne. Eller som det ble sagt i Kollekolle: Innen den tverrfaglige papirhistorie har vi, hver især, vunnet oss venner over hele verden.

I P H - 18 i Danmark.

11. - 15. augusti 1986.

Fastän det inte tidigare varit vanligt att i detalj referera IPH-mötena i detta blad, kan det denna gång vara befogat eftersom IPH för första gången höll sin kongress i Skandinavien. Beslutet om kongressen hade fattats 1984 i Hagen, och huvudansvaret för arrangemangen kom självfallet att läggas på Birte Rottensten, som i egenskap av styrelsemedlem i IPH dessutom hade den danska konservatorskolan bakom ryggen. Men allt går ej som man planerar. En kort, men allvarsam sjukdom, en tumör i hjärnan, ändade oväntat Birtes liv och förde henne i en till synes alldeles för tidig grav. Dock - "The show must go on" - och Birtes man, Mogens Koch, delvis med hjälp av vår medlem Ebba Waaben, tog hand om kongressarrangemangen och skötte den allt igenom till ett lysande och gott slut.

För att inbespara resekostnader avhöll NPH sitt styrelsemöte dagen före IPH-kongressens början den 10.8. hemma hos familjen Waaben. I deras hem i Virum, omgivet av en prunkande trädgård med blommor och frodigt grönskande häckar, fungerade husbonden, prof. i straffrätt, Knud Waaben som värd. Närvarande där var förutom värdinnan Ebba, Wasbergs, undert, och Ola Bertelsen, vilken sistnämnda på inbjudan av IPH även var NPH:s representant vid kongressens början.

Samlingsplats för IPH-kongressen var ett nytt och välutrustat kongresshotell med det originella namnet Kollekolle, i förorten Værløse, 16 km NV från Köpenhamns centrum. Hotellet kan sägas ha alla förutsättningar för avhållandet av ett lyckat möte såväl i fråga om moderna rum, simpöl, sauna samt ett gott kök. Därtill kan räknas all tänkbar teknisk utrustning, i vacker omgivning. Vill man hitta något negativt, så är det dess geografiska läge som förutsätter biltransport. Men så kan man heller inte avvika för uppköp och nöjen på stan tvingas vackert sitta kvar på platsen. Inalles hade 47 deltagare ställt upp, representerande 4 världsdelar och 11 länder. Svagast representerat var norra Skandinavien med 3 från Norge, en från Finland och ingen från Sverige! Huvudintresset riktade sig till föredragen, 17 till antalet. Även här hade döden skördat en, mångåriga medlemmen och denna gång även anmälda föredragshållaren, Theodor Gerardy från Tyskland. Hans föredrag som förelåg färdigt, upplästes.

Ett ovanligt stort intresse har under de senaste IPH-kongresserna ägnats fjärran Östern, och också nu hölls tre föredrag om dels Tibet, dels Kina, alla framförda av personer som själva forskat där på platsen. En särdeles intressant diskussion uppstod i samband med ett av dessa föredrag. Den nya regimen i Kina sades ha grundat en särskild, tekniskt hypermodern forskningsinstans, som enbart sysselsätter sig med frågorna om papperets första framträdande i Kina. Man har på senare tider gjort nya arkeologiska fynd av pappersliknande produkter, vilka visat sig vara hundratal år äldre än det klassiska T'sai Lun-papperet av år 105 e.Kr. Man är emellertid ej på det klara med om produkterna ifråga fyller den sedvanliga definitionen på ett papper -

en i vatten slammad naturfiber, som förfiltats på något slag av duk. Det funna pappersliknande materialet kan eventuellt ha tillkommit t.ex. genom stampning av fibermassa till planform, och då inställer sig frågan om detta överhuvud kan anses vara papper. Detta gav anledning till en längre animerad diskussion på vår kongress. Kineserna lär forska vidare, och vi får väl vänta ännu ett tag om gamla T'sai Lun kommer att detroniseras.

De deltagande damerna hade på kongressen några särskilda program, närmast avsedda för fruvar som ej var intresserade av föredragen.

En utflykt gjordes till Mølle-ån, längs vilken Danmarks hela industri anses ha tagit sin början och där det i sinom tid funnits flera papperskvarnar. Färden var liknande den NPH deltog i under sin kongress för några år sedan. Riksarkivet, Kongl. Biblioteket och Konservatorskolan besöktes. På det sistnämnda stället var anordnat ett cocktailparty ute i trädgården, där skolans nya rektor Brinch Madsen hälsade välkommen. Där avhölls också en liten minnestund till Birte Rottenstens minne, hon hade ju varit denna skolas lärare. Till alla närvarande utdelades en nyutkommen bok, "Danske Vandmærker & Papirmøller 1570-1695", band I skriven av Birte Rottensten och Ebba Waaben. Den sistnämnda hyllades och avtackades av rektorn med en rosenbukett. (Boken refereras separat.) I detta sammanhang må nämnas, att föredragen vid varje IPH-kongress efteråt publiceras i en s.k. årsbok, vars tryckning och utgivning brukar släpa efter i flera år - så har årsböckerna för Boston- och Hagen-kongresserna ännu ej utkommit. Här hade de danska mötesarrangörerna emellertid gjort ett extra fint arbete, i det att årsboken med alla Köpenhamnsföredragen utkom i bokform genast vid kongressens början, och detta skall de ha all heder och tack för! Bandet var tryckt vid Konstakademiens tryckeri i Köpenhamn.

Efter själva kongressen företogs tre fabriksbesök med bussar och bilar till Dalum pappersbruk på Fyn, till G.T. Mandls kaffe-filterfabrik i Otterup, ävenså på Fyn, samt till Silkeborg pappersbruk på Jylland, det enda bruk i Danmark som numera tillverkar handgjort papper. Alla dessa firmor bjöd på mat och förfriskningar.

Vid föreningens officiella möte beslöts bl.a. att nästa kongress - IPH 19 - skal hållas i Durham/England i samband med att England 1988 firar 500 år av papperstillverkningen i landet.

Vädret under hela kongresstiden var idealiskt vackert och var ytterligare ägnat att göra kongressen till vad den blev - både välordnad ock lyckad.

K.K.K.

En ny bok om DANMARKS vattenmärken.

Boken "Danske Vandmærker & Papirmøller 1570-1695" som utkom i samband med kongressen IPH-18 i Köpenhamn i augusti 1986, är utgiven av därvarande Konservatorskola, vilken sorterar under Det Kongl. danske Kunstakademie och är tryckt på konstakademiens tryckeri. Författarna, Birte Rottensten och Ebba Waaben, bägge lärare vid konservatorskolan, hade länge tillsammans planerat och forskat på vattenmärkesområdet, de välfyllda danska arkiven erbjuder därtill material i överflöd. Birte Rottenstens hastiga fränfälle i juni 1985 gjorde att Ebba Waaben såg sig tvungen att allena slutföra detta arbetes första del. Eftersom det är planerat, att arbetet skall omfatta vattenmärkenas ända fram till maskintillverkningens tider, är åtminstone två liknande delar ännu att vänta.

Danmarks vattenmärken har ju redan tidigare rönt allmänt intresse. År 1959 utgav IPH:s hedersmedlem, Henk Voorn, på det Labarreska förlaget i Hilversum en liten, prydlig bok på 80 sidor, kallad "The Paper Mills of Denmark & Norway". Boken innehåller en kort introduktion om varje dansk pappersmølla samt en dekorativ typsamling av vm. från de olika bruken, vilken är utförd på färgat papper med de 72 vattenmärkenas i vitt. Holländarnas generösa offert att få deltaga i den förnäma "Monumenta"-serien och att göra en "paradbok", innehållande allt om Norges och Danmarks handpappersbruk, gavs åt Fiskaa i Norge och Nordstrand i Danmark. Den förra hade gjort långa förberedande forskningar på området och då Danmark-delen dröjde, gav han ut Norge-delen på norska 1973. Den gemensamma Monumentan utkom sedan 1978 i Amsterdam. I dess danska del ingår 107 olika vm-avbildningar, bland vilka man dock saknar t.ex. den från Herrewads kloster.

Den nya bokens första del på 200 sidor är utförd i enkelt kontorstryck i A4 format och innehåller till att börja med en med illustrationer beledsagd del om handpapperstillverkningen på Silkeborg, närmast avsedd att användas som undervisningsmaterial. Därefter redogörs för varifrån och huru man valt källmaterialet, på vilket det tydligen inte råder någon brist, även om det berättas om ett otal slotts- och arkivbränder under forna tider. Uppläggningen av vattenmärkenas går i viss mån i stil med Briquet-sortering efter bild. Man slår inte alltid fast var och av vem papperet är tillverkat, utan utgår ifrån att det skall ha anknytning till Danmark, t.ex. i form av kunga- stats- eller adelsvapen eller signaturer. Av sådana skäl tar man också helt frimodigt med vapen och emblem från Schleswig-Holstein och t.o.m. Norge i vissa fall. Varje vattenmärke får dessutom ett eget registerkort, som innehåller en lång rad viktiga data om papperet ifråga, där vm. påträffats. Där upptas tillverkare, format, beskärning, datering, kedjelinjer, vergering, provinens (-var tillfinnandes), vm:s placering m.m. Detta har man gjort med den förutseende avsikten att i en framtid bli i tillfälle att införa allt detta på data, för att med dess tillhjälp omedelbart få fram liknande vm. Avbildandet av vm. är tillsvidare gjort genom avritning för hand och en kopia av vm. och dess event. motmärke är bifogat till registerkortet. Man har försökt vinnlägga sig om att göra

avritningen så som papperet har legat på formen = virasiden nedåt. Detta ger i många fall en "bakfram" avbildning med tanke på läsriktigheten av en event. text. För övrigt är det ej på långt när alltid man är i tillfälle att med säkerhet fastslå virasidan på slitna eller fuktskadade papper. I fråga om jämförelse av identiska papper har detta också mindre betydelse. (Avritningen hade f.ö. skett med en egen lysbordskonstruktion, som väckte allmänt intresse. Lysplattan var sidobelyst, kilformad och mycket tunn, gjord av akryl som ej värmdes upp av ljuskällan och som behändigt kunde instickas mellan bakblad. Apparaten fick omedelbart ett halft dussin nya köpare.) Ca en fjärdedel av boken omfattar kortfattade data om resp. vm., tagna från registerkorten, halva boken innehåller de välritade vattenmärkena, 188 till antalet.

Bokens författare är att lyckönska till upphittandet av många nya danska vattenmärken och fastän man anspråkslöst påpekar att man säkert ej ännu funnit alla så är resultatet lyckat. Man inväntar med stort intresse de följande banden med fortsättningen och formoder, att även utförliga bruksbeskrivningar och historiker tillkommer.

K.K.K.

Ny biennial för papperskonst.

Söndag 25 maj öppnade museet i Düren (en halvtimmes tågresa från Köln) den första biennalen för papperskonst i Europa. Utställningen omfattade ca 150 verk utförda i handgjort papper av konstnärer från 22 länder. Arbetena valdes av en international jury bland ca 500 insända verk.

Alltsedan Leopold-Hoeschmuseet grundades 1905 har man koncentrerat sig på materialet papper - dock först på senare tid för papper som självständigt konstnärligt medium. Sålunda hölls 1981 utställningen "Papper - Historia - Produktion med konstnärliga tillägg" och 1984 "Papper på papper - färg - linje - rum".

Konstnärer som arbetar med papper kommer från många konstriktningar: grafik, skulptur, måleri och textil. Varje konstnär för med sig sin egen känsla för detta medium samt ett behov av att utveckla en personlig teknik. Resultatet är en ny genre som visar en unik konstform som på utställningen innehåller både 2- och 3-dimensionella verk.

Mångfalden i uttrycksformerna avspeglas bl a i följande: Som grundmaterial till pappersmassa har använts alla upptänkliga växtfibrer - bomull, lín, jute, bananpalm, japanska fibrer, auberginer, meloner, tistlar, blommor och mycket annat.

Grundmaterialen är på sina ställen bearbetade till oigenkännlighet med akrylfärg, spray, torrfärger, emalj, vax, gips, lack, lim etc. Papperet har gjutits som tvådimensionella ytor, som reliefer, små och stora skulpturer, byggda över stativ av järn, bambu, trädnät, grenar, svanfjädrar mm - fritt svävande i rummet eller tungt vilande på golvet.

Man har använt garn, ståltråd, koppar och plexiglas. Papperet har sprutats på gummi, inlagts i järnram, lagts i hyllor och spänts upp på rör. Uttrycken spänner från det tunga, grova och våldsamma till det lätta, eleganta och svävande.

Av de deltagande konstnärerna kan nämnas David Hockney, Kenneth Noland, Golda Lewis, Joel Fisher, Douglas Morse Howell - USA, Lawrence Barker, Spanien, Fred Siegenthaler, Schweiz, Ritzi Jacobi, Västtyskland. De enda representanterna från Skandinavien var Jane Balsgård och Anne Vilsböll från Danmark.

Den festliga öppningsdagen då åtskilliga arrangemang löpte av stapeln bildades också föreningen "International Association of Hand Papersmakers and Paper Artists". Föreningen har för närvarande 170 medlemmer med representanter från 33 länder. Den har sitt huvudkvarter i Schweiz. Ändamålet med föreningen är att skapa kommunikation mellan individuella papperskonstnärer, att vidarebefordra information om vad som försiggår internationellt, att ordna ett bibliotek med dokumentation och litteratur om handgjort papper och papperskonstnärers arbete, att ge ut en antingen halvårsvis eller kvartalsvis utkommande tidskrift samt att arrangera möten och utställningar.

Den planerade tidskriften skall - utöver officiella informationer - innehålla artiklar huvudsakligen skrivna av medlemmerna om böcker, teknik mm. Alla artiklar publiceras på engelska.

Alla som är intresserade av framställningen av papper och papperskonst kan bli medlemmer. Föreningens adress är:

IAPMA
c/o Fred Siegenthaler
Stockerstrasse 2
CH-4132 Muttenz
Schweiz

Artikeln är ett sammandrag av en artikel av Anne Vilsböll, redaktör för den kommande IAPMA-bulletinen.

Bo Rudin

Konserveringskongress i Wien.

Kongressen samlet over 100 deltakere fra nærmere 50 land som alle var opptatt av spørsmål og problemer i forbindelse med konservering og restaurering av forskjellige typer bibliotekmateriale.

Initiativet til kongressen kom fra Conference of Directors of National Libraries, og programmet har blitt utarbeidet i nært samarbeid med IFLA, UNESCO og vertsinstitusjonen Österreichische Nationalbibliothek i Wien.

Betydelig støtte til kongressen er også gitt fra Council on Library Resources og naturligvis fra "storebror" i denne sammenheng, The Library of Congress.

Kongressens ordfører, William J. Welsh, Deputy Librarian of Congress, slo an tonen i sitt innledningsforedrag hvor han startet med å blåse en oppsmuldret bokside utover forsamlingen. Problemet med "brittle books" illustrerer på en utmerket måte de kolossale oppgavene en nå står overfor i alle verdens bibliotek når det gjelder konservering og restaurering.

Over 40 forskjellige foredrag fra spesialister og fra bibliotekadministratorer tok opp de mange forskjellige sider som disse problemene har. Denne oppsummeringen tar ikke sikte på å gå i detalj med alle de foredrag som ble presentert. Disse finnes imidlertid på overbibliotekarens kontor og kan lånes der sammen med en liste som viser titlene på de forskjellige foredrag.

Jeg skal i stedet forsøke å ta opp noen få saker som jeg oppfattet som særlig viktige.

Det ene gjelder oppbevaring av originalmateriale. Hvordan sikrer man seg at gamle bøker, bilder, dokumenter og annet materiale kan oppbevares over lang tid i sin opprinnelige form. Et kjempeproblem i dag er at en lang periode, siden midt på 1800-tallet og frem til i dag, har bøker, aviser og tidsskrifter blitt trykt på papir med en kjemisk sammensetning som er slik at det virker selvnedbrytende. Store mengder av litteratur fra slutten av forrige og begynnelsen av dette århundre er nå i en slik forfatning at det nesten ikke tåler bruk før det går i stykker. En måte å motvirke nedbrytningen på er å sørge for en avsyring av papiret. Dette er en ganske omstendelig prosess, men i dag har Library of Congress utviklet metoder som tar sikte på å drive masseavsyring av slikt materiale. I vakuumkammer regner man med å kunne behandle opp til 5.000 bøker om gangen. Man regner med å kunne komme frem til en årskapasitet på inntil 1.000.000 bøker, med en omkostningsfaktor på ca. 3 US-dollar pr. behandlet enhet. Det bør imidlertid understrekes at en slik metode bare kan nyttes for materiale som fortsatt er noenlunde levedyktig. For bøker som har nådd "brittle book"-stadium, er det dessverre lite å gjøre. Alternativet er her å overføre det til andre oppbevaringsformer. Dette kan være film, eller etter hvert også datadisk- og videodisksystemer.

Den enkleste måten å bekjempe dette problemet på, er selvsagt å benytte syrefritt papir i bokproduksjonen. I et foredrag av en papirfabrikant fra USA ble det vist til at såkalt "permanent paper" lenge har vært kjent i bransjen, men at det ikke har vært produsert i noen stor målestokk på grunn av økonomiske forhold. I dag produseres det imidlertid stadig mer papir av denne typen, og det foreligger også forslag om standard for slikt papir. Dette peker i retning av at bibliotekenes konserveringsproblemer også må finne sine løsninger gjennom allianser med grupper utenfor biblioteket.

Det andre hovedområdet dreide seg om hvordan materialet kan oppbevares i sekundær form. Dette ved at bøker, tidsskrifter o.l. overføres til mikroformer som film eller fiche, eller til forskjellige oppbevarings- og gjenfinningsformer basert på kombinasjoner av data og videoteknikk. Igjen har Library of Congress kommet svært langt når det gjelder å utvikle systemer for oppbevaring av informasjon i slike medier. Foreløpig vet man for lite om kostnadene ved slik teknologi. Det er også usikkert når det gjelder hvor lang varighet en slik oppbevaring vil kunne påregne.

Ved avslutningen av kongressen var det bred enighet blant deltakerne om å anbefale overfor IFLA og UNESCO at det blir arbeidet aktivt for å følge opp internasjonale konserverings- og restaureringstiltak som kan sørge for at det i de enkelte land utarbeides en nasjonal konserveringspolitikk, og at nasjonale konserveringsprogrammer kommer i gang. Blant de nordiske deltakere i kongressen var det enighet om å foreslå dette som et prioriteringsområde for NORDINFO.

En kongress i WIEN løser neppe Universitetsbiblioteket i Oslos konserverings- og restaureringsproblemer. I foredragene fra kongressen fins imidlertid en god del stoff som også kan være nyttig på kort sikt, selv om kongressens viktigste bidrag til våre hjemlige bestrebelser antakelig vil være de ringvirkninger dette vil få i Norge og i Norden ved at de store landene og biblioteker som Library of Congress setter opp dette blant sine høyest prioriterte arbeidsoppgaver.

Vi er i alle fall i gang med vårt eget konserveringsprogram her på Universitetsbiblioteket i Oslo, og vi skal vite å utnytte den oppmerksomhetsbølgen som nå blir konservering og restaurering til del, på en slik måte at vi kan bli enda flinkere til å ta vare på de samlingene vi har.

Ben Rugaas

(Fra "Løpeseddelen" - Informasjonsorgan for Universitetsbiblioteket i Oslo.)

Här görs handgjort papper i Sverige 1986

Lessebo handbruk är det enda kvarvarande företaget som yrkesmässigt tillverkar handgjort papper idag i Sverige. Yrkeskunnande finns emellertid i behåll t ex hos "Kyplaget" i Tumba, som också överfört traditionen till både unga och gamla, inte minst till konstnärer. Det är min förhoppning att nedanstående adresser skall locka till besök - eller varför inte återbesök - på platser där hantverket utövas av proffs eller amatörer. Före ditt besök kan det vara klokt att ringa till kontaktpersonen på platsen.

Lessebo handbruk

Att. Peter Liljedahl, tel 0478/10600
S-360 50 LESSEBO

I drift året om. Visningstider: 16 juni - 15 augusti sker guidade turer vardagar kl 0930, 1030, 1300 samt 1415. Under hela året tas grupper emot efter bokning på tel 0478/10600. Försäljning öppen vardagar 0700-1600, lunchstängt 1130-1230.

Litteratur: Den gamla konsten att tillverka papper. Växjö 1978.

Handpappersbruket Fröåsa c/o Virserums hembygdsförening.

Att. Gösta Lindström, tel 0495/30321
Målillavägen 31, S-570 80 VIRSERUM

Visas juni-augusti. Papperstillverkning söndagar 14-16, tisdagar 1800.

Litteratur: Harry Ericson & Gösta Lindström: Fröåsa handpappersbruk. Virserum 1970. - Gösta Lindström: Handpappersbruken vid Emån. - Instruktivt vykort.

Bengt Svensson, Storgatan 95, S-570 80 VIRSERUM tel 0495/30945 har tillverkat en modell av Fröåsa handpappersbruk.

Ösjöfors handpappersbruk drivs av Stiftelsen Ösjöfors handpappersbruk.

Tillsyningsman är Björn Åberg, Rumskulla, tel (bruket) 0492/80055. Bruket har öppet för allmänheten 14 juni - 17 augusti kl 100-1600. Visningar varje hel och halv timme från kl 1300 av särskilt kvalificerade guider. Visning av film "Papperstillverkning enl gamla metoder" från 1922 och av "Guskare, läggpojke, mästare" av N O Hedenskog (1985-86). - Särskild utställning. Bokning av visning under för- och eftersäsong hos Björn Åberg. Övriga upplysningar lämnas av Sveriges Tekniska Museum tel 08/631085. Där förvaras även modell av Ösjöfors pappersbruk.

Litteratur: Carl Gustaf von Essen & Harry Ericson: Tillverkning av papper vid Ösjöfors gamla handpappersbruk. (Årsboken Kalmar län 1965 - även separat) - Artiklar i NPH-Nytt 1977:2 - Under utarbetande med utgivning 1987 är en skrift/katalog över Ösjöfors handpappersbruk.

Pappersmuseet, Tumba bruk.

Att. Georg Anzelius, tel 0753/30633
Kyrkvärdsvägen 15, S-147 00 TUMBA

Öppet sista lördagen och söndagen varje månad (utom juni, juli) kl 13-16.

Litteratur: Tumba bruks museum med Katalog över museets föremål. (Duplic. 1968).

Skansens pappersbruk.

Att. Georg Anzelius (som ovan)

I verksamhet under Skansens julmarknad några söndagar i december.

Andra platser värda ett besök:

Sveriges Tekniska museum

Tel 08/631085, Norra Djurgården
S-115 27 STOCKHOLM

"Teknik i skogsnäringen" basutställning om bl a skogsavverkning, sågverksindustrin, massa och papperstillverkning, däribland även om handpapperstillverkning.

Frövifors Bruk

Att. Sven-Göran Wennerholm, tel 0581/37000
Box 60, S-710 40 FRÖVI

Pappersbruk från 1901 med två pappersmaskiner och en pappersmaskin från Skoghall kommer att bevaras jämte kringutrustning och förädlingsmaskiner. Museet är under uppbyggnad och kommer att omfatta folklivsavdelning, utställningar av olika slag samt arkiv och forskningsrum. Projektet pågår under den närmaste åtta åren.

Industrimuseet, Göteborg

Tel 031/200015, Ävägen 24
Box 5037, S-402 21 GÖTEBORG

Ny basutställning "Grafisk industri". Här behandlas den tryckta bildens historia, fotografiens historia och papperstillverkning.

Jan Olof Rudén

Papperssymposium i Linköping.

Lördagen den 26 april anordnades ett papperssymposium i Linköping. Dagen inleddes med att Nils Olof Hadenskog visade sin dokumentärfilm "Läggpojke - Guskare - Mästare", som just blivit klar. Det är visserligen en faktadokumentation, men en oerhört poetisk sådan. Bland de medverkande märks bl a två NPH-medlemmar, nämligen Georg Anzelius och Richard Ärlin som lägger fram sina synpunkter på hur ett gott papper bör vara beskaftat.

Vid frågestunden efteråt framkom många intressanta synpunkter på filmen, bl a hur det handgjorda papperet kan hävda sig i konkurrensen med det maskinjorda. Richard och Nils-Olof var dock övertygade - och övertygande - om att handgjort papper alltid kommer att försvara sin plats. Ikke minst för konstnärerna.

Nästa talare var Richard Ärlin som berättade om sitt arbete med att bygga ett stampverk enligt gammal europeisk tradition. I sanning ett oerhört företag som tagit Richard större delen av ett år att genomföra.

Med hjälp av diabilder visade Richard hur de gamla stampverken var konstruerade och hur han själv gått tillväga för att bygga sitt eget.

Därefter berättade Sahn Gnista om japanskt papper och dess hemligheter och egenskaper. Det visade sig att också japanerna använder sig av stampverk, dock av en något annorlunda konstruktion. Stamparna är fästade i vertikala stänger som dessutom vrids några grader för varje "stamptag".

Sahn talade också om sin verksamhet som konstnär och hur hon kommit att intressera sig för handgjort papper. Hon hade också med sig en miniatyrutställning med några egna verk samt prover på råmaterial och färdigt papper från Japan.

Dagen avslutades med att Bo Rudin pratade om "att befria papperet från dess traditionella begränsningar". Föredraget handlade förstas om hur konstnärer världen runt - kanske mest i USA - allt mer börjar intressera sig för papperet som konstnärligt medium. Inte bara som underlag för teckning, tryck eller målning, utan som ett självständigt uttrycksmedel.

Som sista programpunkt visade en film om hur man i Japan tillverkar tyg av papperstrådar.

Som helhet var det en lyckad dag med intressanta föredrag och filmer. Tyvärr var publiktillströmningen inte vad den kunde ha varit. De som kommit för att lyssna var dock väldigt intresserade av ämnet och förklarade att de fått veta en massa som de inte haft en aning om tidigare.

Bo Rudin

Preliminært program for NPHs møte i Oslo juni 1987.

Torsdag 11. juni

Ankomst på ettermiddagen/aftenen til Studentbyens Sommerhotell. En av arrangørene vil være tilstede der. Middag på Panorama, studentbyens restaurant, for dem som så ønsker.

Fredag 12. juni

Nattogene fra Bergen, København, Stockholm og Trondhjem kommer alle til Oslo S omkring kl. 700.

Morgen: Program lagt opp ved Papirindustriens Forskningsinstitutt.

Lunch der.

Eftermiddag: Besøk på Riksarkivet (like ved hotellet). Medlemsmøte på Riksarkivet.

Middag på Panorama. (Styret holder møte etter middagen).

Lørdag 13. juni

Morgen: Kon-Tiki.

Lunch og middag på Folkemuseet.

Søndag 14. juni

Morgen: Norsk Pressemuseum.

Lunch på Pressemuseet.

Eftermiddag: Besøk på Sonja Henie-Niels Onstad museum på gangavstand fra Pressemuseet.

Avreise.

Hittil anmeldte foredrag: (utover det som inngår ved de forskjellige institusjoner) Gunnar Christie Wasberg: Løvemotiv i jernskulptur og vannmerker. Søndag 14/6 på Pressemuseet.

<u>Indgående saldo 1/1 1985</u>		DK	S
S PK-konto 856071-6			5.495.44
S GK-konto 856071-6 U			1.582.86
D PK-konto 9372-180		167.55	
D HB-konto 4220-508684		<u>113.50</u>	
		281.05	7.078.30
<u>Indkomster</u>			
Indbetalte medlemskontonger		2.201.64	4.620.00
Renter tilskrevet i 1985		23.69	473.71
Kongreskort		<u>232.00</u>	
		2.457.33	5.093.71
<u>Udgifter</u>		DK	S
Porto		947.10	218.00
Mødeudgifter, kongreskort		296.15	1.095.40
Trykning		5.039.88	1.124.00
Papir, kopiering		<u>375.18</u>	<u>183.00</u>
		6.658.31	2.620.40
<u>Periodens over/underskud</u>			S
	DK		
	+4.200.98		+ 2.473.31
<u>Udgående saldo 31/12 1985</u>		DK	S
S PK-konto 856071-6 incl.rente			4.051.56
S GK-konto 856071-6 U			1.737.85
D PK-konto 9372-180		819.59	
D HB-konto 4220-508684		<u>229.50</u>	
		1.049.09	5.789.41

Medlemstallet er steget fra 84 til 105
Ordinære medlemmer 70

Birkerød, 20/2 1986

Anna-Grethe Rischel
Anna-Grethe Rischel, kasserer

NPH-NYTT, GAMLA ÅRGÅNGAR

Nyttillkomna medlemmar har nu möjlighet att beställa gamla årgångar av NPH-Nytt. Följande finns i original hos Jan Olof Rudén, S:t Eriksgatan 130 c, S-113 43 STOCKHOLM. Av övriga nummer kan xeroxkopior framställas. Hel årgång betingar innevarande års årsavgift (fn 60 SEK för enskild, 90 SEK för institution/företag). Del av årgång blir fraktion därav, d v s enkelnummer 1/4 årsavgift, dubbelnummer 1/2 årsavgift.

- Årg 1 (1973): 1/2, 4
 2 (1974): 1, 2, 3
 3 (1975): 2, 3/4
 4 (1976): 1, 2, 3, 4
 5 (1977): 1, 2, 3, 4. 1977:3 utgörs Nordisk pappershistorisk vilken jämte supplement 1 försäljes enskilt för 40 SEK
 6 (1978): 1, 2, 3, 4
 7 (1979): 1, 2, 3/4
 8 (1980): 1, 2/3, 4
 9 (1981): 1, 2, 3/4
 10 (1982): 1/2, 3, 4. 1982:1/2 utgörs av Katalog över Riksarkivets historiska samling
 11 (1983): 1, 2, 3/4
 12 (1984): 1, 2, 3/4
 13 (1985): 1, 2, 3/4
 14 (1986): 1- erhålles hos Gunnar Christie Wasberg, Drammensveien 42, N-0255 OSLO 2.

Hos J O Rudén, S:t Eriksgatan 130 c, S-113 43 kan även erhållas Joachim BALCK: Dissertatio historica de chartis, Lund 1746 & 1748. En delöversättning med kommentar av Jan Olof Rudén. Mariestad 1979 till en kostnad av 40 SEK.

Inbetalningskort kommer att sändas tillsammans med begärd publikation.

Härmed beställer jag ovan förprickade publikationer

Ort..... Datum .....

Beställare . . . . .

Adress . . . . .